

Duna–Tisza Közi Falugondnoki Hírlevél

XXV. évfolyam, 133. szám

2022/4.

Bizalmi állás

Egyesületünk 25 esztendővel ezelőtti megalakulása óta minden év augusztusának első szombatján szervezi meg a családi napját. Hosszú évekig a Szelidi-tó partja, majd Kunfehértó, Bócsa, Lakitelek adott helyt a programnak, az idén pedig Ásotthalmon találkozhattak a falu- és tanyagondnokok családjai, mégpedig a Bűbáj Élménybirtokon és a helyi strandon.

Papp Renáta, Ásotthalom polgármestere köszöntötte a résztvevőket, elismerően szólt a falu- és tanyagondnokok munkájáról, és erőt, egészséget kívánt a továbbiakhoz. A településen kiemelt figyelmet fordítanak egymás segítésére, hiszen az odafigyelés mindennél fontosabb. Elhangzott, hogy a falu- és tanyagondnokok hálózata kiemelkedő érték.

Ásotthalom területe 12,5 ezer hektár, 380 km külterületi útja van, több, mint 2000 ember él az 1647 számozott tanyán. Ezek leginkább szórta álló épületek, sokszor a legközelebbi szomszéd 5 km-re van. A településen öt tanyagondnoki szolgálat működik. Bálint László tanyagondnok, egyesületünk elnöke szerint ezt munkát nem tudnák teljes odaadással végezni, ha a család nem állna mögöttük. Elmondta: „Ezzel a nappal köszönjük meg saját családjainknak azt, hogy elviselik a munkánkat, ami miatt gyakran nélkülözniük kell bennünket. Hiszen mi nem csak egy tál levest viszünk a tanyákra élőknek, hanem lelki támaszt is jelentünk nekik, sokszor egy pár perces beszélgetés többet jelent számukra, mint a tőlünk kapott étel. Van, akire csak mi nyitjuk rá az ajtót. Nagyon szeretnek bennünket, ez egy abszolút bizalmi állás.”

A családi napon nemcsak falu- és tanyagondnokok és családjaik vettek részt, hanem néhány szolgálatot fenntartó település – Magyardombegyház, Mezőhegyes, Kunszentmárton – és intézmény – Szatymazi Gondozási Központ, Homokháti Szociális Központ - vezetői, képviselői is.

Csótiné Ördög Edit, a Homokháti Szociális Központ intézményvezetője szerint a tanyagondnokok feladatai nélkülözhetetlenek. Folyamatosan együttműködnek velünk, ők a jelzőrendszer első állomásai. Ők a mi szemünk és szívünk. Lelkiismeretességük példaértékű. A tanyán élő emberek családtagként tekintenek rájuk, és a tanyagondnokok is egymásra, erre is jó példa ez a családi nap.

(A családi napról szóló képes beszámolóunk lapunk 6–7. oldalán található!)

Nagy Gáspár:

Ragozások az ún. puha diktatúra emlékkönyvéből

Ő már kimondhatja
Te még nem mondhatod ki

Őt áron megvették
Téged olcsón földadtak/eladtak
testvéreid

Ő már le is írhatja
Te még nem írhatod le

Ő azt hiszi győzött
Te tudod: mindenki veszített

Ő már kialkudta
Te még nem alkudtad ki

Ő majd hőstetteiről mesél
Te még sokáig szégyenkezel

(Ahogy elnézlek
Te nem is fogod kialkudni)

Hogy Ő és Te
és hogy Ők

Ő már kiharcolta?
Te nem harcolsz velük!

akik majd Mi lesznek
ennyire és együtt túlélitek

Ő még bízik és áltatja magát
Te már megvted őket

(Fölös ébrenlétem – Antológia
Kiadó, Lakitelek, 1994)

Továbbképzési kötelezettség

A személyes gondoskodást végző személyek továbbképzéséről és a szociális szakvizsgáról szóló 9/2000. (VIII. 4.) SzCsM rendelet a Magyar Közlöny 2022. évi 117. számában módosításra került, a rendelet 17/B. § (5) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lépett:

„(5) A 2018. július 1-jén kezdődő továbbképzési időszakban a továbbképzési kötelezettséget – a 2. § (1) bekezdésében, valamint a 3/A. § (4) bekezdésében foglaltaktól eltérően – 2022. december 31-ig kell teljesíteni.”

Rendszeresen adunk tájékoztatást a továbbképzési kötelezettség teljesítésének módjáról, de azt tapasztaljuk, hogy nem lehet elégszer elmondani. Még mindig vannak olyan kollégák, akik egyáltalán nem, vagy csak rész-

ben szerezték meg a szükséges pontokat. A legfontosabb tudnivalók:

– A továbbképzési időszak tartama 4 év.

– A továbbképzési kötelezettség időszaka a munkába állással (kinevezéssel) kezdődik.

– 2018. július 1-jén továbbképzésre kötelezett falu- és tanyagondnok továbbképzési időszaka 2018. július 1-jén újrakezdődött.

– A továbbképzésre kötelezettnek egy továbbképzési időszak alatt elsőfokú végzettség esetén 80, egyéb szakképesítés esetén 60 pontot kell megszereznie.

– A falu- és tanyagondnoknak a továbbképzési kötelezettsége teljesítéséhez a továbbképzési pontok legalább 40 százalékát munkakörhöz kötött to-

vábbképzés, legalább 20 százalékát kötelező továbbképzés teljesítésével kell megszereznie. A fennmaradó továbbképzési pontokat megszerezheti kötelező, bármely munkakörhöz kötött vagy választható továbbképzés teljesítésével (maximum 40 százalék).

– Munkakörhöz kötött és kötelező továbbképzésekre jelentkezni csak azok a falu- és tanyagondnokok tudnak, akik végleges regisztrációval rendelkeznek az Online Jelentkezési és Képzésszervezési Felületen (<https://ojkf.szgyf.gov.hu/>). Az OJKF szolgáltatásainak igénybevételéhez első lépésben be kell regisztrálni a munkáltatót (fenntartót), majd sikeres szervezeti regisztráció után kezdhető el a falu- és tanyagondnokok regisztrációja.

Folyamatosak a képzések

Május 9-10-11-én Makón 28 fővel zajlott le a szakmai továbbképzés. A csoport kizárólag tanya- és falugondnokokból állt, s a bentlakásos képzésnek a helyi Grand Hotel Glorius adott helyet. A Békés, Bács-Kiskun, Csongrád-Csanád, Jász-Nagykun-Szolnok megyéből érkezett résztvevők nagy többsége hosszú évek, sőt akár évtizedek óta végzik munkájukat.

A Slachta Margit NSZI által szervezett képzés sokaknak nyújthat segítséget a mindennapi rutin során felmerülő problémák megoldásában.

A téma: A reziliencia erősítésének, a coping technikák fejlesztésének és a rekreáció biztosításának jelentősége a segítő munkában különösen a válás helyzetek kezelése során. Márpedig mind rendszeresen kerülünk válás helyzetbe, és bárkit fenyegethet a kiégés veszélye is, főként a hosszú ideig tartó pandémia után.

Két kitűnő előadó, Dr. Kovácsné Dr. Bácskai Erzsébet és Bartha Éva segített elmélyedni a témában. Mozgalmas, színes, interaktív módon, a figyelem folyamatos ébrentartásával tették érthetővé, sőt élvezhetővé a

cseppet sem könnyű témakört. Helyzetgyakorlatok, térszociometria, élet-esemény skála, stresszteszt, kiégés kérdőív, filmvetítés, pszichodráma játék, esetfeldolgozás szerepelt a programban. Gyakran csoportokba rendeződve folyt a munka, melynek során ismét kiderült, milyen jól tudnak együtt gondolkodni a hasonló munkát végző, mégis annyira különböző emberek. Hangsúlyt kaptak az önismeret, önszeretet, az én-törődés, énbecsülés fogalmak, szóba kerültek a krízis, a stressz, a kiégés fázisai, a

stresszkezelés, a megküzdési stratégiák, a poszttraumás stressz-szindróma is.

A szünetekben, és az előadások után természetesen folytatódott a jó hangulatú beszélgetés, ismerkedés Makó városával, a méltán híres Hagymatikum-fürdővel, a legjobb fagyizók felkutatása mellett. A harmadik nap vizsgatesztrel, majd a képzés értékelésével zárult. A 24 órás, 32 kredit pontot érő továbbképzést minden résztvevő sikeresnek, hasznosnak találta.

V. L. É.

Alapismeretek helyetteseknek

A képzésekről szóló összeállításunkban beszámolóink és híreink olvashatók. Az előző lapszám megjelenése óta három falu- és tanyagondnok-helyettes képzést (választható továbbképzés, T-02-020/2020, 40 pont) valósított meg egyesületünk a Falugondnokok Vas és Győr-Moson-Sopron Megyei Egyesületének szervezésében.

Lengyeltóiban 2022. május 17-i kezdéssel 24 fő Somogy megyei, 2022. június 15-i kezdéssel Nagyrákoson 17 fő Vas megyei és 2022. augusztus 8-i kezdéssel Kaszón 15 fő Somogy- és 1 fő Tolna megyei falu-, tanyagondnok helyettes részvételével indultak a képzések.

Ezek a képzéseken is voltak olyan résztvevők, akik még nem végeztek eddig helyettesítési feladatot, de a képzés során a tananyagon túl sok gyakorlati tapasztalatot ismertek meg azokról, akik már helyettesítették a falu- vagy tanyagondnokot.

+++

Falugondnok-helyetteseket képeztek a napokban az ország különböző részein,

köztük a Kaszói melletti Darvaspusztán – olvasható a Sonline.hu portál 2022. augusztus 14-én megjelent tudósításában. – Kozma Judittól, a Falugondnokok Vas és Győr-Moson-Sopron megyei elnöke elmondta, az öt nap során 40 órában 15 helyettes sajátította el a szükséges ismereteket. Korábban Somogy megyében Vörsön és Lengyeltóiban is tartottak hasonló képzést. A helyettesek a hét során megismerkedtek a jogszabályi háttérrel, a dokumentumok kezelésével, a tevékenység napló vezetésével és a

menetlével kitöltésének szabályaival, el-sajátítottak bizonyos elsősegély nyújtási alapismereteket is.

Somogy megyében 80-100 falugondnokkal és önkormányzattal tartanak szoros kapcsolatot. Ennek kapcsán kérték fel őket a somogyi előadássorozatra, melyhez a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesülete által kidolgozott akkreditált alapokat használták fel. A tanfolyam zárásaként a képzésben résztvevők megkapták az elismerő igazolást és végezhetik helyettesítő munkájukat.

Szakmai tanácskozás

Egyesületünk 2022. november 28-29-30-án szervezi meg a háromnapos, bentlakásos szakmai tanácskozást (K-02-006/2022, választható továbbképzés, 10 pont, 25.000,- Ft/fő) Szentkirályon, a Tóth tanyán maximum 20 fő falu-, tanyagondnok részvételével.

Jelentkezni a honlapunkról letöltött (www.falugondnoksag.hu – Képzések – Letölthető dokumentumok) jelentkezési lap elektronikus megküldésével (info@falugondnoksag.hu) lehet. Mivel a létszám limitált, a jelentkezéseket beérkezési sorrendben regisztráljuk.

A tervezett program:

- A falu- és tanyagondnoki szolgálatok, települési problémák
- Természetes környezetünk védelme
- Nemzeti érték – Települési érték – Helyi érték
- A magyar tanya
- Baleset- és konfliktusmentes közlekedés
- Szőlőtermesztés a homokon
- A kiégés megelőzése

Várjuk a jelentkezéseket!

INGYENES! Még az idén, az NSZI által az EFOP-3.8.2-2016-00001 és a VEKOP-7.5.1-16-2016-00001 azonosítószámú Szociális humán erőforrás fejlesztése című kiemelt projektek keretein belül megszerzésre kerülő képzések *térítésmentesek*.

E-LEARNING. A kötelező kategóriába tartozó szakmai e-learning típusú továbbképzések kizárólag az OJKF felületen a PÁLYÁZÓI fiókba való belépés után a Szakmai továbbképzések menüpont alatt érhetők el! Erről bővebb tájékoztatás a honlapunk (www.falugondnoksag.hu) címlapján található.

Tiszakürt ütemesen fejlődik

A Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesülete Elnöksége és Felügyelőbizottsága június 23-án Tiszakürtön tartotta ülését. Az alábbiakban Dr. Kiss Györgyné polgármester aszszony üdvözlő beszédét közöljük.

Nagyon örülök, hogy vendégül láthatom a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesület elnökségi tagjait kihelyezett ülésükön. Néhány gondlattal röviden szeretném bemutatni településünket.

Tiszakürt Jász-Nagykun Szolnok Megyében található, a Tiszazugban a megye székhelyétől, Szolnoktól 50 km-re, Kecskeméttől 40 km-re. Településünk rendkívül jó természeti adottságokkal rendelkezik, a Tisza, a Tiszapart, amely az arborétumhoz a gáton túl szinte közvetlenül kapcsolódó őstermészet, a külterület csodálatos szőlő ültetvényei természeti értékeinket növelik. A falu 2848 hektár területen fekszik, melyből 2600 hektár külterület, lakóinak száma jelenleg 1341 fő. Nagy külterülettel rendelkezünk, a külterületi lakosság száma 168 fő, idősek, fiatalok, gyermekek egyaránt lakják. A falubusszal naponta 15-16 óvodás és bölcsődés korú kisgyermeket szállítunk be intézményeinkbe. Az idős emberek számára nagyon sokat jelent a tanyagondnoki szolgálat.

Községünk ősi település, területe már a bronz kortól bizonyosan lakott. Első írásos említése 1075-ös keltezésű, az egyik honfoglaló magyar törzs nevét őrzi. Kezdetben királyi birtok, majd a különböző rangú nemesek adománybirtoka volt. A község 86 méter magaságban települt, a 17. század végéig a Közép-Tiszavidék legjelentősebb átkelő helyének számított. 1949-ig nagyközségi rangját megtartotta, ekkor a lakosság száma: 5460 fő felett volt. 1952 évben a Kisasszony-szőlő önálló községé vált Cserkeszölő néven. Ezzel az anyaközség területe és népessége jelentős mértékben csökkent. A lakosság mindig is mezőgazdasággal foglalkozott, főleg szántóföldi növény- és szőlőtermesztéssel. Ez jelenleg is így van. Jelentős volt a borászat, azonban a pincegazdaságok felszámolása után ma már csak néhány családi borászat-

ról beszélhetünk. A Kiskunsági Borvidékhez tartozunk.

Tiszakürt látnivalói közül elsősorban az 1887 évben épült neobarokk keresztmetszoros református templomot említeném meg. A templomkertben található Szabolcska Mihály költő, református lelkész emlékműve. Legjelentősebb idegenforgalmi nevezetességünk a Bolza grófok által alapított a Bolza-kastélyhoz tartozó kastélykert, ma már arborétum, a Hortobágyi Nemzeti Park része. A látnivaló 60 hektár területen helyezkedik el nevezetes fáival, gyönyörű kertjével, parkjával, faragott szobraival, 14 méter magas kilátóval, látogatóközponttal. Az arborétummal szemben található Papi Lajos alkotása, a Madáritató-díszkút, mellette szabadtéri színpad öltözővel, sportpályával.

Jelentős a helytörténeti gyűjteményünk, a múzeum udvarán található kemencével, valamint a szüretelés és a mustkészítés eszközeivel.

A községházán található házasságkötő termünkben Nagy Kristóf falfaragó szobrász műve, az általános iskola aulájában található hatalmas méretű intarzia pedig a tiszakürti születésű Töröcsik Jolán intarziaművész alkotása. Büszkéek vagyunk településünk virágokkal borított főterére, az I. világháborús emlékműre, a Patrona Hungariae-szoborra, illetve a tér másik oldalán a II. világháborús emlékműre. A Patrona Hungariae-szobor 2009-ben került eredeti, méltó helyére. (Több

mint 50 évig egy csonka szobor díszítette főterünket, mivel az eredeti alkotást 1956-ban az akkori politikai hatalom képviselői a Tiszába dobták.)

Az utóbbi években a Magyar Falu Programnak köszönhetően megújultak a középületeink, az útjaink, a közterületek karbantartását szolgáló eszközeink, az orvosi eszközeink, a játszóterünk és a falubuszunk. Megszépült egészségházunkban modern technikával felszerelt fogorvosi szolgálat, háziorvosi szolgálat és védőnői szolgálat működik. Óvodánk szintén teljesen felújított, és bővült egy 12 férőhelyes bölcsődei szárnyal. Mindkét gyermekintézményünk maximális létszámmal működik, sőt sorban állás van a férőhelyekért. Nyolcosztályos általános iskolánkban 130-135 diák tanul. Községi konyhánkban a gyermekétkeztetés mellett, nyugdíjasok és vendégek számára is főzünk, összességében 240-260 főt látunk el. A külterületre kiszállítjuk az ebédet. A községháza renoválására szintén az utóbbi öt évben került sor.

Úgy érzem, településünk fejlődésnek indult. Az M44-es gyorsforgalmi út egy része Tiszakürt közigazgatási területét érinti, lehajtóval, európai viszonylatban is egyedülállóan szép híddal, így községünk a vállalkozások számára is könnyen megközelíthető.

Kérem érezzék jól magukat településünkön!

Dr. Kiss Györgyné
polgármester

Hírek

Normatíva

A 127. számú Magyar Közlönyben (2022. július 27.) jelent meg a Magyarország 2023. évi központi költségvetéséről szóló 2022. évi XXV. törvény, amely alapján a falugondnoki vagy tanyagondnoki szolgáltatás támogatásának fajlagos összeg 2023 évben 5 142 300 forint/szolgálat.

Kishegyes

Szeptember 24-én szombaton Kishegyesre látogatunk a Nők Kishegyesi Fórumának tagjaihoz. Az egy napos látogatáshoz Kelebián gyülekezünk reggel 8-kor az Önkormányzat udvarában (Ady Endre u.114.). Ide mindenki egyénileg jön. A Kishegyesre való tovább utazáshoz itt szállunk át mikrobuszokba.

Kishegyesen megnézzük a helyi látnivalókat. Lesz mód ismerkedésre, beszélgetésekre is.

Az előző évekhez hasonlóan mindenki hozzon egy kis ajándékot, helyi terméket.

Jelentkezésed az egyesületi irodában várja Kovács Edit telefonon (76/507-543), vagy e-mailen.

Szentkirályi osztálytalálkozó

Egy év kihagyás után, 2022. július 30-án, szombaton osztálytalálkozó volt Szentkirályon, Deák Béla tanyagondnok szervezésében és otthonában.

Deák Béla és társai 2018. november 5. és 2019. április 11. közötti időszakban vettek részt falu- és tanyagondnoki képzésben Kecskeméten. A csoport 5 Bács-Kiskun, 2 Pest, 13 Baranya és 1-1 Csongrád-Csanád, Jász-Nagykun-Szolnok, Pest és Fejér megyei falu- és tanyagondnok kollégából tevődött össze. A 24 fős társaság közül néhányan már nem végeznek falu- vagy tanyagondnoki munkát (nyugdíjba vonulás, gyermekáldás, pályaelhagyás, betegség), de

a kapcsolat megmaradt közöttük. Mi sem bizonyítja ezt jobban, minthogy az osztálytalálkozón olyan résztvevő is volt, aki már a szociális szféra más területén dolgozik.

A családi hangulatban zajló találkozóra mindenki vitt valamilyen enni-, vagy innivaló finomságot. Egyebek közt volt az asztalon édes és sós aprósütemény, székelykáposzta, limonádé...

Az osztálytalálkozó résztvevői (a képen balról jobbra): Nánai László (Csengőd), Bakos Imre (Törtel), Deák Béla (házigazda, Szentkirály), Agócs József (Mélykút), Szászné Hegedűs Renáta (Tiszajenő) és Lesták Zoltán (Bugac).

A közsférában foglalkoztatottak figyelmébe!

Az öregségi nyugdíjban, korhatár előtti ellátásban, szolgálati járandóságban, táncművészeti életjáradékban, átmeneti bányászjáradékban részesülő személyek ellátásának folyósítását – az ellátás kezdő időpontjától, ellátásban részesülőként létesített jogviszony esetén pedig a jogviszony létesítésének hónapját követő hónap első napjától a jogviszony megszűnése hónapjának utolsó napjáig – szüneteltetni kell, amennyiben a jogosult az alábbi jogviszonyban áll:

- közalkalmazotti jogviszony,
- egészségügyi szolgálati jogviszony,
- rendvédelmi igazgatási szolgálati jogviszony,
- honvédelmi alkalmazotti jogviszony,
- kormányzati szolgálati jogviszony,
- adó- és vámhatósági szolgálati jogviszony,
- politikai szolgálati jogviszony,
- biztos jogviszony,
- köztisztviselőként vagy közszolgálati ügykezelőként közszolgálati jogviszony,
- bírói szolgálati viszony,

- igazságügyi alkalmazotti szolgálati viszony,
- ügyészségi szolgálati viszony,
- a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló törvény szerinti hivatásos szolgálati jogviszony, vagy
- a Magyar Honvédséggel szerződéses vagy hivatásos szolgálati viszony.

Mentesül a folyósítás szüneteltetése alól, aki a közsférában szociális, gyermekvédelmi vagy gyermekjóléti szolgáltatónál, intézményben, hálózatonál, illetve köznevelési vagy szakképző intézményben dolgozik.

Azon személyek ellátásának folyósítása, akiknek 2022. augusztus 31-én az ellátásuk folyósítása már szünetel 2022. szeptember 1-jétől 2023. augusztus 31-éig nem szüneteltethető, ha a jogviszony

- szociális, gyermekvédelmi vagy gyermekjóléti szolgáltatónál, intézményben, hálózatonál vagy
 - köznevelési vagy szakképző intézményben áll fenn.
- (<https://nyugdijbiztositas.tcs.allamkincstar.gov.hu/hu/>)

Ásotthalmon tikkasztó hőségben találkoztunk

Családok a betyártanyán

Augusztus első szombatja hagyományosan egyesületünk családi napja. Nem volt ez másként idén sem, amikor Ásotthalmon, a Rózsa Sándor Élménybirtok területén láttak vendégül családunkkal együtt az ásotthalmi kollégák, természetesen a helyi önkormányzattal együtt.

A hét legmelegebb napján, 38 fokban hőségben zajlott a találkozó – kötetlenül, jó hangulatban. A járvány csendesebbé válása segített abban, hogy az elmúlt két évhez képest nagyobb létszámban, több mint kétszázan jöjünk össze. Idén újra visszatértek hozzánk a Kishegyesi Női Fórum tagjai is.

A nagy meleg sem gátolta a résztvevőket abban, hogy már reggel 8 órától szorgalmasan készítsék a finomabbnál finomabb ételeket, csemegéket. Sült a saslik sült krumplival a mórashalmi Bozóki Imre és párja jóvoltából, a csodás kelebiai lángos, az óriás palacsinta szatymazi tolmácsolásban. A résztvevők sokféle édes és sós süteményt hoztak. És eddig „csak” a csemegéről szóltam. A nagytőkei Talpi (Aradi Imre) ismét kényeztetett mindannyiunkat a maga sültötte kenyérrel, az ásotthalmiak mangalicazsírral kenték, de a tarhosi libazsíros kenyér töpörtyűvel se maradt le mögötte, amit szintén bemelegítésként kínáltak, természetesen egy-egy kupicányi torokerősítő társaságában.

A tágas téren felállított nagysátor alatt mindenkinek jutott hely a főzéshez és az üdögléshez is. A bográcsokban készült még a kun-

sztmártoni halászlé Boros Zsoltné Évi irányításával (ami pillanatok alatt elfogyott), a magyardombegyházi kecskepörkölt Mladonyiczki Zoltán vezetésével, az ásotthalmi aktív és nyugdíjas tanyagondnokok által készített csülökpörkölt, a röszei töltött káposzta Kovácsné Kacz Erika szervírozásában, s az elmaradhatatlan szuper csemői lecsó Turcsán Pista módra. Gyümölcsből sem volt hiány: békési dinnye Dinyés Ildikó Magyardombegyházi polgármester asszonytól, finom szilva a tompai Kovács Sanyinak köszönhetően, a szőlő-válogatás Bálint László kertjéből, s kovászos uborka a fülöpházi tanyagondnok, Somodiné Bakos Edit saját készítésében.

Az ebédig igazán tartalmasan lehetett tölteni az időt, hiszen a gyerekek számára játszópark, állatsimogató, a felnőtteknek pedig stílusos tárlatvezetéssel a Rózsa Sándor Élményház, a Tömörkény-ház, a Jézus szíve templom megtekintése lehetett választott program, természetesen a kellemes beszélgetés, anekdotázás mellett.

A családi sorversenyek már megszokott programok, ami sosem maradhat ki, hiszen mindig változik a csapatok

összetétele, vannak, akik kinőnek, míg mások belenőnek, a lelkesedés azonban állandó. Nagypapa az unokájával, anyja a kisfiával, apa a kicsi lányával versenyzett együtt, de kivétel nélkül mindenki jól érezve magát, lelkesen terelte a labdát a seprűvel, futott a zsákban, vitte, őrizte a pingpong labdát, tolt, vagy éppen hóna alatt szállította a labdát. Itt mindenki győztes lett, hisz a jó hangulatú, együtt töltött idő a legfontosabb a család életében.

Délután került sor az eredményhirdetésre, amikor minden résztvevő ajándékot is kapott. Ebéd után Papp Renáta polgármester asszony köszöntötte a résztvevőket, szívünknek kedves módon, elismerően beszélt ásotthalmi kollégáinkról, a tanyagondnokokról. Neki is köszönettel tartozunk a remek szervezésért, lebonyolításért. Miután kiürültek a lábasok, üstök, bográcsok, és elfogyott a Magyardombegyházról érkezett dinnye is, a tikkasztó hőségben a felújítás után nemrégiben átadott homokháti strandon kereshetett felüdülést bárki – az ásotthalmi önkormányzat jóvoltából. Sokan éltek is a lehetőséggel, kicsik és nagyok egyaránt. Ismét remek napot tölthettünk együtt, hálás köszönet a szervezésért, lebonyolításért az ásotthalmi kollégáknak, és az önkormányzatnak.

Vidácsné Lukucz Éva

Név szerint ismeri a helyieket

A Csongrád-Csanád megyei település hagyománya, hogy az Őszibarack-fesztivál és Falunap megnyitóján adják át egy-egy életműért a Szatymaz községért kitüntető címet. A község képviselő-testülete 16/2000. (IX. 14.) Kt. sz. rendelete értelmében a lakossági javaslatokat is figyelembe véve évente dönt ezekről a címekről. 2022. július 8-án egy díszpolgári címet adományoztak és három Szatymaz Községért kitüntetést adtak át. Ez utóbbi elismerést vehette át Rózsa Zoltán tanyagondnok a község területén végzett munkájáért.

+++

Rózsa Zoltán 1957. szeptember 12-én Szegeden született, de kezdetől fogva szatymazi lakos volt. Kisgyermekkorában tanyán éltek, majd beköltöztek a faluba. Az alsó tagozatot a Neszűrjhegyi iskolában, az 5-6. osztályt a Simsai-féle iskolában végezte, végül pedig a Gazdasági iskolában fejezte be. 1974-ben kezdte el a középiskolát a 600-as számú Ipari Szakmunkásképző Intézetben villanyszerelő szakon. Mivel szakmai tanulmányi versenyen elnyerte a Szakma kiváló

tanulója címet, három hónappal a tanév vége előtt megkapta villanyszerelő képesítését.

Ezt követően a DÉLÉP-nél helyezkedett el, a szakmájában. Pár év elteltével a Móra Tsz-ben traktorosként, később a szatymazi községi tanácsnál mezőőrként tevékenykedett. 1992 és 1999 között halórként dolgozott a

Rózsa Zoltán egyesületünk közösségi életéből is mindig kivette a részét

Szeged-Fisch Kft.-nél, majd 1999-től szatymazi önkormányzat ismét mezőőrként foglalkoztatta. Tanyagondnoki munkáját 2003 márciusában kezdte, amelyet a mai napig töretlen lelkesedéssel végez. Házasságából két fiú született, akik mára négy unokával ajándékozták meg. A családalapítás után a nagyszülőkhöz költöztek arra a II. körzetben lévő tanyára, ahol jelenleg is él.

Traktorosként sokat segített a tanyán élő idősöknek, mezőőrként bizalmi kapcsolatot alakított ki a külterületen élőkkel, minden tanyát és a benne élőket is név szerint ismeri. Tájékozottsága, helyismerete nagy segítséget jelent a mindennapi munkában, amelyben megbízható, pontos, segítőkész. A faluban szinte mindenki ismeri. Hosszú évek óta részt vesz a település rendezvényein, az óriáspalacsinta-sütés egyik alapító tagja. Csapatával rendszeresen meghívást kapnak falunapokra, játékonysági rendezvényekre, különböző kulturális programokra országon belül és határainkon túl egyaránt.

Nyugdíjas éveikhez jó egészséget és tartalmas, vidám napokat kívánunk!

Évforduló

Egyesületünk öt évenként szakmai konferenciával szokta megünnepeelni működésének évfordulóit. Ezeknek a rendezvényeknek egy-egy alkalommal Kelebia (2002) és Rőszke (2012), két alkalommal pedig Csolyospálos (2007 és 2017) település biztosított helyszínt.

Az idén, a 25. évforduló alkalmából megszervezésre kerülő szakmai konferencia (2022. október 27., csütörtök, 10 óra) helyszínét Zsana község önkormányzata biztosítja egyesületünk részére (Ady Endre Művelődési Ház, 6411 Zsana, Ady Endre u. 2.).

A konferencia első felében kerül sor a szakmai előadásokra (vidék- és tanyafejlesztés, falu- és tanyagondnokság), majd ezt követi a visszatekintés egyesületünk 25. évére és a tanyák értékei fotópályázat eredményhirdetésére. Az előadók felkérése megtörtént, várjuk visszajelzéseiket.

A szórakoztatásról a település színjátszóköre gondoskodik. A konferencia ebéddel, baráti beszélgetéssel zárul.

A meghívókat rövidesen postázzuk. Kérjük, aki szeretne részt venni az ünnepi konferencián határidőre (2022. október 15.) jelezze részvételi szándékát.

Mérföldkőhöz érkeztünk

Egyesületünk Biztonság, Egészség, Közösség című, TOP-7.1.1-16-H-ESZA-2020-01432 azonosítószámú projektje 2022. július 31-én zárta megvalósításának negyedik szakaszát.

Egyesületünk 2020. október 18-a óta olyan közösség-építő, közösségi élménykövetítő eseményeket valósított meg a helyi közösségi élet fejlesztése és bővítése érdekében, amelyek erősítik a helyi identitást, valamint hozzájárulnak a közösségi együttműködések erősítéséhez. A projekt elsődleges célcsoportja Kecskemét kertvárosi városrészeinek lakosai és civil szervezetei.

A pályázat megvalósítása során folyamatos a projektmenedzsment, a szakmai megvalósító munkacsoport munkavégzése; a kapcsolatépítés a városban tevékenykedő civil szervezetekkel, valamint a megvalósításba bevonni kívánt szolgáltatókkal; a programok lebonyolításához szükséges anyagok beszerzése; a kötelező nyilvánosság biztosítása (<http://www.falugondnoksag.hu/index.php?oldal=papraktualis&nyelv=hu&rovid=0&cikkszam=55&tipus=egyenicikk>).

A 2020. október 18. és 2022. július 31. közötti időszak alatt megvalósult programjaink:

Kiskert program (11 db) – A program célja volt, hogy a kiskertekben újra megjelenjen a csemegeszőlő, lehetővé váljon, hogy a programban résztvevők saját termesztésű csemegeszőlőt fogyaszthassanak. Formálódjon a táplálkozási szokásaik, a napi gyümölcsfogyasztás általánossá váljon. A program során a résztvevők szakszerű felkészítés mellett szakirodalmat (Dr. Hajdu Edit, 2015: Rezisztens csemegeszőlők termesztése házi kertekben) és szaporítóanyag-csomagot kaptak.

Baleset-megelőzési műhelymunka (9 db) – A közlekedés veszélyes üzem! A program résztvevői felelevenítették, új ismeretekkel egészítették ki a közlekedésben való részvétel szabályait. A tudatos, felelősségteljes közlekedés, a balesetek megelőzése mindannyiunk közös érdeke.

Elsősegély-nyújtási műhelymunka (12 db) – Az érdeklődők két téma közül választhattak: A résztvevők olyan biztos elsősegély-nyújtási tudást alapoztak meg, aminek gyakorlati alkalmazása (például műfogások, AED) során a jövőben éles helyzetben dönteni, cselekedni tudjanak.

Az elsősegélynyújtás emberi és állampolgári kötelesség! Vagy a program keretében a résztvevők megismerhették az elsősorban idős korban jelentkező szellemi hanyatlás, a demencia tünetegyüttesét, a gondolkodás, emlékezés (memória és tanulás), figyelem, nyelvi készségek, ítéliképesség funkcióinak az illető személy korábbi teljesítményéhez képest jelentősen csökkent és egyre súlyosbodó zavarait. Ez azért is fontos, mert legtöbb esetben a hozzátartozók tapasztalják meg elsőként, hogy családtagjuk egyre nehezebben képes ellátni az addig rutinszerűen elvégzett feladatait.

Bűnmegelőzési fórum (9 db) – A fórumokon résztvevők megismerhették az otthonukban és a köztereken rájuk leselkedő veszélyeket, az áldozattá válás megelőzésének módjait, eszközeit, a legegyszerűbb hétköznapi apróságoktól a jelentősebb odafigyelést, akár kissé már komolyabb anyagi ráfordítást igénylő biztonsági, vagyonvédelmi megoldásokig.

Gyászfeldolgozás érzékenyítő előadás (1 db) – A programra hasonló veszteségekkel küzdő embereket vártunk, akik a közelmúltban, vagy régebben veszítették el szerettüket. Ők is maguk próbálnak megküzdeni az élettel, azzal, hogy maradt-e bennünk annyi életerő, hogy abból újra felépítsük önmagunkat. Ezt az erőt adhatjuk egymásnak a beszélgetéseken, önszorgató módszereinken keresztül. Azt tapasztaltuk, hogy ennél a témánál magas a pályázat által meghatározott a minimum 20 fős résztvevői létszám az érzékeny téma feldolgozásához, ezért nem tudtunk több programot megvalósítani.

A műhelymunkák, fórumok előadói mindig a rendezvény résztvevők korcsoportjának megfelelő módon állítják össze a program tematikát.

2022. szeptember 22-én rendezzük meg a Bűnmegelőzési és közlekedésbiztonsági konferenciát, aminek a célja, hogy a rendőrség és a civil szervezetek, a szakemberek és a lakosság az eddig kialakult partneri kapcsolatukat a közrend, közbiztonság fenntartása, javítása, a bűn- és baleset-megelőzés érdekében szorosabbra fűzzék.

Ősszel, a projekt zárásáig, 2022. október 17-ig még két bűnmegelőzési fórum és egy baleset-megelőzési műhelymunka megvalósítását tervezzük.

Sümeginé Ország Edit

Mindig a saját utamat jártam

Kivételesen gazdag néprajztudományi pályát futott be, a tanyavilág históriájáról, a gazdálkodó emberek életmódjáról szépirodalmi igényességgel írott könyvei alpműnek számítanak. Idén kapott Széchenyi-díjat. A Hómezővásárhelyen élő, 83 esztendőS Szentí Tibor írásaival lapunk olvasói is rendszeresen találkozhatnak.

Szentí Tibor otthonában, a Széchenyi-díjjal

– *Hogyhogy nem tanyán lakik?*
– Így alakult az életem. De a tanyához kisgyerekkorom óta eltéphetetlen kötelék fűz. Anyai ági felmenőim a kopáncsi tanyavilágban éltek egy nyolc kataszteri holdas birtokon. Szerettem náluk lenni, alig vártam a nyári vakációt, hogy mehessek hozzájuk. Minden érdekelt, amit ott láttam. Közel volt a Kökénydomb, de akkor még nem tudtam, hogy ott világhírű, neolithkori leleteket rejt a föld. Szinte a szemem előtt zajlott le a paraszti életforma változása, a szívbemarkoló történetek, a tragédiába torkolló emberi sorsok mély hatással voltak rám. Akkor úgy éreztem, el kell mennem innen. Sorra hagyták el az emberek a tanyákat, az enyészet vette át az épületeket, miközben szaporodtak a termelőszövetkezetek. Elkezdődött az értékek eltűnése, és ezt a folyamatot már nem lehetett megállítani. Az érettségi után szerettem volna tovább tanulni, csak hogy a nevem mellett ott virított egy E betű, vagyis besoroltak az egyéb társadalmi kategóriások közé, azokat pedig sehová sem vették fel. Akkoriban alakult Óbudán egy egészségügyi szakiskola, oda sikerült bekerülnöm.

Ahogy az első év végeztével hazajöttem Vásárhelyre, rádöbbsentem, mennyire hiányzik a szűkebb pátriám.

– *Újra nekivágott a pusztaságnak?*

– Még hozzá gyalogosan! Később akadt a ház körül egy rossz állapotban lévő bicikli, amit apámmal addig javígtunk, mígnem elindulhattam vele. Sokszor veszélyes volt megközelíteni a tanyákat, ugyanis a szabadon tartott kutyák rám támadtak, én meg csak azon imádkoztam, inkább engem harapjanak meg, minthogy a bicikligumiiban tegyenek kárt. Visszafelé jövet már nem vicsorogatok, szimatuk alapján emlékeztek rám, hozzájuk tartozónak érzékelték. Az a por, az a légkör, ami engem is körülvevett, már ismerős volt nekik. Mit mondjak, megkönnyebbülttem.

– *Hogyan ismerkedett meg az ott élő emberekkel?*

– A kopáncsi tanyavilágot és lakóit már korábbról ismertem. Így hát egy idő után tágítanom kellett a kört. Oroszába irányába indultam felfedezőútra, és egyszer csak eléem tárult a nagy vásárhelyi Pusztá. Ezt a területet kiterjedése és gyöngye minőségű szikes földje miatt nehezen tudták betagosí-

tani. A tanyák sokkal szétszórtabbak voltak, mint máshol, ami számomra újabb ismereteket tartogatott.

– *Fel tudja idézni azt a pillanatot, amikor végérvényesen eldőlt, hogy a tanyakutatás lesz a missziója?*

– Az emberi sorskérdések izgattak. Ahány ember, annyi karakter volt. Valamennyi találkozásom emlékét őrzöm a szívemben. Egyszer messziről felfigyeltem egy különleges tanyaépületre, s elhatároztam, hogy még mielőtt lebontanák, aprólékos rajzot készítek róla, és minden lényeges adatot följegyzek. A tulajdonos gyanakodva méregetett, azt gondolta, valami agitátor lehetek, aki majd javasolja elköbözni a házát. Közben beszélgetésbe elegyedtünk. Egy jóindulatú parasztember lelke szállt felém... Egyszerű, őszinte, bizalmas monológot hallottam. Ez alapozta meg a Paraszttalálkozás című kötetemet. Nem lehetett kétséges, ha ilyen pillanatok kaphatók ajándékba, akkor ezt folytatnom kell.

– *Volt ehhez titkos receptje?*

– A bennem lévő érzélem. Nem feltétlenül fordult elő az adatközlőkben, hogy egy idegen kedves szavakkal, barátságos mosollyal fordul felénk. És ha már a bizalmukba fogadtak, olyan történeteket meséltek el, melyeket a feleségük előtt is eltitkoltak. Nőügyeket, vagy kocsmázást. Feltárult előttem az életmódjuk, a lelkiviláguk, amelyek túlmutattak az egyes egyéneken, és általánosíthatóvá vált a puszták népére. Noha egyformán beszéltek el a szokásaikat, mégis benne volt mindegyik történetmesélőben a csak rá jellemző érzékenység.

– *Magnóra vette a vallomásokat?*

– Nem, jegyzeteltem. Legközelebb megmutattam nekik a spirálfüzetbe letisztázott szöveget, és egy szót nem változtattak rajta. Sőt, inkább újabb és újabb részlettel egészítették ki, ami időközben eszükbe jutott. Kézről kézre adtak. Várták, hogy mikor jön már a „Tanyás Szentí”, mert így hívtak. Nagyon időigényes dolog a terepmunka vagy a levéltári kutatás, és mivel állásban dolgoztam az egészségügyben, csak a szabadidőmben tudtam vele foglalkozni. Lemondtam a sportolás-

ról, nem jártam színházba, és bizony a családom is érezte a hiányomat. Szerencsés vagyok, hogy a feleségem, ha ideje engedte, segített az adatok feldolgozásában, és nyugodt háttérrel teremtett a kutatói-írói tevékenységemhez.

– *Mindjárt az első, az 1979-ben megjelenő A tanya című könyve nagy vihart kavart...*

– Más szelek fújtak akkor. A megyei pártbizottságon örjöngtek, hogy a kommunista vívmányok méltatása helyett bátorkodtam az igazat megírni, a Tiszatáj és a Csongrád Megyei Hírlap politikai támadást indított ellenem. A pesti kiadónál számítottak erre. A lektorom javasolta, küldjek egy dedikált példányt a barátjának, a mezőgazdasági miniszternek, akitől egy héten belül gratuláló és köszönő levelet kaptam. A helyi szírenhangok akkor csöndesedtek el, amikor több jelentős újságban írtak méltatást a könyvemről. Később nem volt ilyen problémám, a szakmai kánon csak legyintett, ha a munkásságom került szóba. Nem érdekelt! Mindig is a saját utamat jártam.

– *Csak Hódmezővásárhelyen tudta elképzelni az életét?*

– Igen. Kisiparos szüleim igen nyomorúságos körülmények között éltek, segítenem kellett őket. Nekem sem volt könnyű. Amikor megnősültem, lakásról még csak nem is álmodozhattunk. Édesapám legidősebb bátyja fogadott be bennünket az udvaron lévő picike nyári konyhájába. Középen volt egy óriási asztal, amit egyebek közt tarhonyakészítéskor használtak, nekünk pedig az lett az étterünk. Egyik végén mózeskosárban ordított a kisgyerek, én középen egy rozoga táskairógépen pötyögtem, feleségem pedig a másik végén készítette az ennivalót. Ilyen körülmények között írtam A tanya című könyvemet. De nem adtam fel!

– *Honnan örökölte ezt az ambíciót?*

– Így születtem. Apám régi iratai között rátaláltam az őseimre, köztük „Szenti József szántóvető” nevére. Büszkeséggel tölt el, hogy paraszti vér csordogál bennem. Mindig is fontosnak tartottam a származásom. Most ezzel is megtoldanám a válaszomat, ha már az imént azt kérdezte, miért döntöttem a tanyakutatás mellett. Az én familiám eléggé furcsa és szerteágazó: volt a rokonságban bárónő és

A tanyakutató háromköteles életművének dedikálása közben

betelepített német földműves is élt. Szép emlékeket őrzök dédapámról, aki a nagymágocsi gróf Károlyi család uradalmában számos gépészeti újítást vezetett be. Egyszer vadászatra ment a kastélyba az egyik Károlyi-lány – és egymásba habarodtak. Tiltott volt a rangon aluli házasság, ezért mindketőjüknek menniük kellett. Vásárhelyen húzták meg magukat, életük végéig együtt maradtak.

– *Fantasztikus életművéből nehéz bármit is kiemelni. Egyik legmegrendítőbb története a vásárhelyi pusztában megismert parasztember vuduhaláláról szól. Elmesélné?*

– Mónus János tanyája a kardoskúti Fehér-tó partján állt. A szövetkezeti rendszer beszűkítette az életterét, tőle is elvették a vagyonát, az új közösségnek nem volt rá szüksége. Családja ezt megértette, beköltöztek a vásárhelyi vityillójukba és ott folytatták az életüket. Az öreg azonban nem hagyta el a tanyát, ragaszkodott elődei sárból épített házához és a kicsinyke földjéhez. Itt született, itt is akart meghalni. Fogva tartották az emlékei, a tabukat nem sérthette meg. Senki nem nézett rá, kivéve a feleségét, aki szombatunként vitt neki élelmet és tiszta ruhát, ám egy idő után az asszony is elmaradozott. János gazda tragikus elmúlását környezetének pusztulásán keresztül láttam éveken keresztül. Egy vihar megrongálta a házat, elvitte a féltetöt, lakója az aládúcolt épületből fokozatosan szorult ki a beépített féltető alá, aztán a romok mellől az udvaron kötött ki. Öreg támlás széken üldögélt.

Ahogy fordult a nap, maga is arrébb költözött. A hideg beálltával nem volt ereje többé mozdulni, egy helyben maradt. Utoljára mintha egy mosoly-szerű rándulást láttam volna az arcára fagyva. Szaladtam segítségért, végre arra tévedt egy kocsi, de a férfi csak rázta a fejét, már próbáltak az öreggel beszélni, de hajthatatlan. Korábban az orosházi idők otthonáról sem akart hallani. Ahogyan a törzsi társadalmakban, a természeti népeknél évszázadok óta ismert vudu-jelenség, aki a közösség ellen vét, arra a sámán rámutat, hogy többé nincs rá szükség. Vagy elbujdosik a vadonban, vagy el-emésztli magát a kunyhójában. Mindkét esetben önpusztító halál a vége. A pusztai eset számomra azt bizonyítja, hogy a mi korunkban is találkozhatunk ezzel a jelenséggel.

– *Az ilyen történetek megérintik az ember lelkét...*

– János bácsit az utolsó pillanatban valaki behozta a vásárhelyi kórházba. A feleségem ott a laborban dolgozott. Hozzá került az öreg vérmintája, így tudtuk meg, hogy baj van. Rohantam hozzá, de már elkéstem... Szomorú volt látni, érezni az ember és a tanya, a gazda és az épület egyszerre történő elmúlását. Azt, hogy hosszú évtizedek alatt együtt éltek, és eggyé válva haltak meg. Ezzel egy életforma és az egykori tanyai ember veszett oda.

**Kép és szöveg:
Borzák Tibor**

(Megjelent a Szabad Föld
2022. július 8-i számában)

Magyarország fái

Vadgesztenyék

Zömmel lombhullató fák, tenyeresen összetett, keresztben átellenes állású levelekkel. A nagyméretű, felálló bugavirágzatok a vesszők csúcsán jelennek meg. Felnyíló toktermésükben egy-három darab nagy mag található.

Közönséges vadgesztenye

Hazája: Balkán, Kis-Ázsia. 20-25 méter magas, boltozott koronájú fa, ívesen lehajló ágakkal. A rügyei sötétbarnák, enyvesek. Levelei 5-7 levélkéjűek, amelyek a felső harmadukban a legszeleesebbek. Lombja ősszel sárgára vagy sárgásbarnára színeződik. A virágzat április végén, május elején nyílik. Virágjai fehérek, közepükön sárgászörös folttal. A toktermés 1-2 magvú.

Tápdús, mérsékelt kötött talajban, párás klímában gyors növekedésű. A levegőszennyeződésre, különösen a szózára igen érzékeny. Nem bírja a száraz, meleg klímát. A vadgesztenyefákat a bokrétafaatka és a vadgesztenye-aknázómoly károsítja, amely korai lombhullást okoz. Megfelelő környezeti feltételek mellett parkfának használható, nagy díszítő értékű növény.

Hússzínű vadgesztenye

Hibrid eredetű, 15-18 méteres, gömbölyded koronájú fa. A rügyek csak

kissé enyvesek. A levélkéik közepén a legszeleesebbek, hullámos szélűek. A rózsaszínű vagy világos piros virágai májusban nyílnak, a közönséges vadgesztenye után. Keveset terem, a toktermés ritkán tüskés.

Napos helyet, közepes vízmennyiséget igényel. A városi klímát jobban bírja, mint az előző faj. A vadgesztenye-aknázómoly nem vagy kevésbé károsítja.

Briotii (Piros virágú vadgesztenye)

Élénk vörös színű, az alapfajénál nagyobb virágzatú fajta.

Dr. Lévai Péter

Bartos Erika: Gesztenyék

*Geszténye van kosaramban,
gömbölyű és barna,
kiborítom nyomban mindet,
ide az asztalra!*

*Készüljön a gesztenyéből
elsőként egy cica,
papírból lesz két kis füle,
négy lába pálcika!*

*Süni háta csupa tüske,
gömbölyded a medve,
malac farka kunkori lesz,
szakállas a kecske.*

*Lovacsának lófarok kell,
keress hozzá cérnát!
Csíkozod be a gesztenyéket,
formázz egy kis zebrát!*

*Katicának fess hét pöttyöt,
kukacnak adj csápot,
oroszlánnak vörös sörényt,
készíts kerek rákot!*

*Zsiráf nyaka hosszú legyen,
alkoss dühös pókot,
tegyél mellé kiséget,
s betöltik a polcot!*

DUNA-TISZA KÖZI FALUGONDNOKI HÍRLEVÉL

Kiadja:

a Falugondnokok

Duna-Tisza Közi Egyesülete

e-mail: info@falugondnoksag.hu

honlap: www.falugondnoksag.hu

iroda: 6000 Kecskemét, Irinyi u. 17.

Telefonszám:

06-76/507-543

Fax: 06-76/507-544

Szerkeszti:

Borzák Tibor, Csörsz Zelenák Katalin

Sümege Ország Edit, Kovács Edit

Tördelő: Almási László

Rajz: Vida Ágnes

Engedélyszám: 2.9/776-1/2006

Nyomda: Print 2000, Kecskemét